

education

**Lefapha la Thuto la Bokone Bophirima
Noord-Wes Departement van Onderwys
North West Department of Education
NORTH WEST PROVINCE**

PROVINSIALE ASSESSERING

GRAAD 10

LEWENSWETENSKAPPE V1

NOVEMBER 2019

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 9 bladsye.

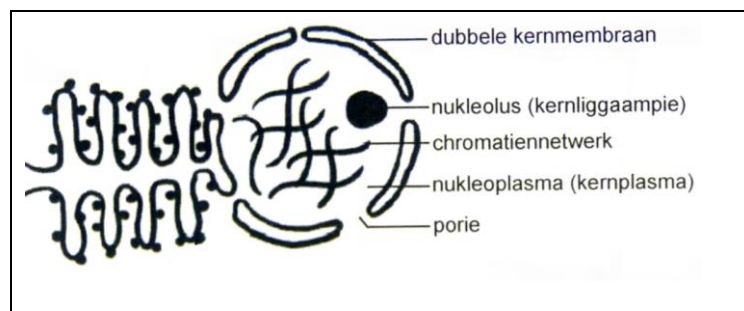
AFDELING A**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	D✓✓		
	1.1.2	D✓✓		
	1.1.3	C✓✓		
	1.1.4	B✓✓		
	1.1.5	D✓✓		
	1.1.6	A✓✓		
	1.1.7	B✓✓		
	1.1.8	A✓✓		
	1.1.9	C✓✓	(9 x 2)	(18)
1.2	1.2.1	Optimum temperatuur✓		
	1.2.2	Epidermis✓		
	1.2.3	Spieël✓		
	1.2.4	Sekondêre groei✓/sekondêre verdikking		
	1.2.5	Stoma/huidmondjie✓		
	1.2.6	Sinoviale vloeistof /gewrigsvloeistof✓		
	1.2.7	Permanente weefsel✓		
	1.2.8	Femur✓		
	1.2.9	Immuniteit✓		
	1.2.10	Meristematiese weefsel✓		(10)
1.3	1.3.1	Slegs A ✓✓		
	1.3.2	Slegs B ✓✓		
	1.3.3	Geeneen ✓✓		
	1.3.4	Slegs B ✓✓		
	1.3.5	Slegs A ✓✓		
	1.3.6	Beide A en B ✓✓		
	1.3.7	Slegs A✓✓	(7 x 2)	(14)
1.4	1.4.1	(a) Johan✓		(1)
		(b) Hy het die minste eritrosiete✓/rooibloedselle met hemoglobien		(1)
	1.4.2	(a) Peter✓		(1)
		(b) Die aantal trombosiete/bloedplaatjies is laag✓		(1)
	1.4.3	(a) Suzan✓		(1)
		(b) Sy het die meeste eritrosiete ✓/ die liggaam produseer meer eritrosiete by hoë hoogtes		(1)
	1.4.4	(a) Suzan✓		(1)
		(b) Die aantal leukosiete is laag✓		(1)
				(8)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B**VRAAG 2**

- 2.1 2.1.1 B✓ (1)
- 2.1.2 - Chloroplast is teenwoordig✓
- Groot vakuool is teenwoordig✓
- Selwand is teenwoordig✓
- Geen sentrosoom Enige 3 (3)
- 2.1.3 (a) 1✓ (1)
(b) 6✓ (1)
- 2.1.4 3 - Vakuool✓ (1)
5 - Sentrosoom✓ (1)
8 - Endoplasmiese retikulum✓ / ER/kernmembraan (1)
- 2.1.5 Dit is waar selrespirasie✓ plaasvind en energie vrygestel word✓ (2)

2.1.6 Die bou van die nukleus/kern**Rubriek vir die assessering van die skets**

KRITERIA	PUNT
Opskrif	1
Korrektheid van die diagram	1
Enige twee korrekte byskrifte	2

(4)
(15)

- 2.2 2.2.1 (a) Melk✓ (1)
- (b) Daar is geen nul waardes in enige kolom nie✓/melk bevat al die voedingstowwe wat in die tabel genoem word (1)
- 2.2.2 Botter✓ (1)
- 2.2.3 Melk✓ (1)
- 2.2.4 (a) Botter✓ (1)
- (b) Spek✓ (1)
- 2.2.5 $1,8/18 \checkmark \times 100 \checkmark$
 $= 10 \checkmark \%$ (3)
(9)
- 2.3 2.3.1 Potometer✓ (1)
- 2.3.2 Om die tempo✓ van transpirasie ✓ te meet/te bepaal (2)
- 2.3.3 1 - Reservoir✓ /inspuiting (1)
 2 - Lugblasie✓ (1)
 3 - Water✓ (1)
- 2.3.4 Lig die kapillêre buis vir 'n paar sekondes uit die water uit✓en plaas dit terug, suigkrag van transpirasie sal bietjie lug insuig✓ (2)
- 2.3.5 - Gebruik 'n takkie met blare van 'n plant wat besig is om te groei✓
 - Sny die takkie onder water af✓
 - Apparaat moet lugdig seël✓
 - Laat tyd toe dat die plant by die nuwe omgewing aanpas✓ (1)
(Merk slegs EERSTE een)
- 2.3.6 - Hoë ✓ligintensiteit✓/direkte✓ sonlig✓
 - Hoë✓ temperatuur✓
 - Lae✓ humiditeit✓/droë atmosfeer✓✓ (enige 1 x 2)
(Merk slegs EERSTE een) (2)
(11)

- 2.4 2.4.1 Jacob✓ (1)
- 2.4.2 (a) Ja✓ (1)
- (b) Omdat die parfuim-molekule uiteindelik eweredig sal versprei en die hele kamer vul✓ deur die proses van diffusie✓ (2)
- OF**
- Die parfuim-molekule beweeg van 'n hoë konsentrasie✓ na 'n lae konsentrasie✓ en vul die kamer
- 2.4.3 Passiewe✓ proses (1)
- (5)**
[40]

VRAAG 3

- 3.1 3.1.1 Kutikula✓ is 'n wasagtige lagie✓ wat water binne en buite hou (3)
- 3.1.2 (a) Xileem✓ (1)
- (b)
- Dwarswande is geperforeer✓ /het openings, of is afwesig om aaneenlopende vloei van water toe te laat✓
  - Xileemvate het geen selinhoud nie✓ /dood /hol om vryelike vloei van water toe te laat✓
  - Wande is met lignien✓ versterk sodat die wande nie platgesuig word deur suigkrag van transpirasie ✓ nie/ weerstaan/sodat water vryelik kan beweeg
  - Wande het stippels ✓ om die laterale vloei ✓ van water toe te laat
  - Dit is lank en silindries ✓ om aaneenlopende vloei van water te verseker✓
- (Merk slegs EERSTE twee)** (2 x 2) (4)
- 3.1.3 Fotosintese✓ (1)
- 3.1.4 Osmose✓/worteldruk/suigkrag van transpirasie (1)
- (10)**

3.2

T✓

Dikotiele wortel	Dikotiele stingel
Xileem en floëem kom in die stele/sentrale silinder voor✓	Xileem en floëem kom in vaatbondels voor✓
Xileem en floëem is afwisselend gerangskik✓ / xileem lê in vorm van 'n kruis met floëem tussen die arms van die kruis	Xileem en floëem lê op dieselfde radius✓ / vaatbondels in 'n sirkel gerangskik
Duidelike endodermis teenwoordig✓	Endodermis is afwesig of nie duidelik sigbaar nie✓
Wortelhare teenwoordig✓	Wortelhare teenwoordig✓
Murg afwesig✓	Murg teenwoordig✓

Tabel (1)

Enige TWEE korrekte verskille (2 x 2) (4)

(5)

3.3 3.3.1 A - Draai- /spilgewrig✓ (1)

B - Skarniergewrig✓ (1)

C - Glygewrig /skarniergewrig ✓ (1)

D - Bal-en-potjiegewrig✓ (1)

3.3.2 'n Gewrig is 'n plek waar een of meer bene bymekaar kom✓✓ (2)

(6)

3.4 3.4.1 B✓ (1)

3.4.2 D✓ (1)

3.4.3 A✓ (1)

3.4.4 C✓ (1)

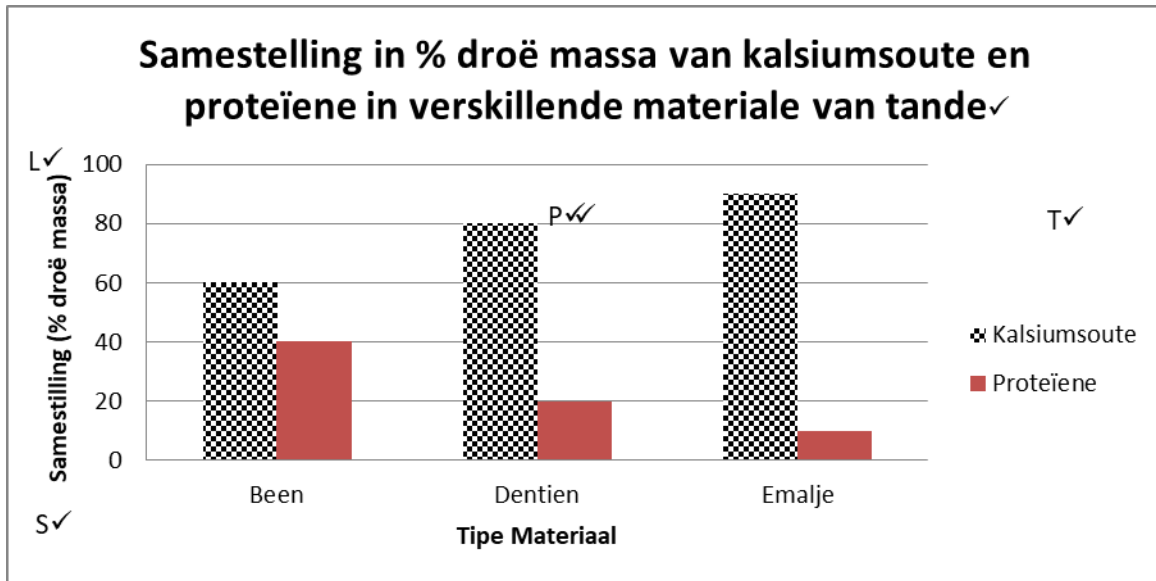
(4)

3.5 3.5.1 Emalje is die hardste deel van 'n tand✓ omdat dit die grootste hoeveelheid kalsiumsoute bevat✓ (2)

3.5.2 (a) Tipe materiaal✓ (1)

(b) Samestelling✓ (% droë massa) (1)

3.5.3

Rubriek vir die assessering van die grafiek

KRITERIA	PUNTE
Korrekte tipe grafiek, staafgrafiek (nie histogram nie) (T)	1
Opskrif met beide veranderlikes (C)	1
Opskrif vir beide X en Y-asse (insluitend eenheid)	1
Toepaslike skaal vir X (breedte van stawe en spasies) en Y-asse (S)	1
Plot van punte op die grafiek (P)	1: een tot vyf punte korrek geplot 2: al ses punte korrek geplot

- NB: - Indien verkeerde tipe grafiek geteken is, sal punte verloor word vir korrekte tipe en vir plot van punte.
- Indien asse omgeruil is, sal punte verloor word vir opskrifte en korrekte skaal.

(6)
(10)

- 3.6 3.6.1 - Biologiese waspoeier bevat ensieme✓ (1)
- 3.6.2 Ongeveer 37✓ °C (1)
- 3.6.3 - Hoë temperatuur veroorsaak dat die ensiem denatureer✓/vorm gewysig, en kan nie sy funksie verrig nie✓ (2)
- 3.6.4 - Minder waspoeier ✓/minder elektrisiteit word nodig (1)
- (5)**
[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C**VRAAG 4****Wat is kanker?**

Kanker is die resultaat van onbeheerde seldeling ✓/mitose van liggaamselle wat tot abnormale weefselgroei lei ✓. Dit ontwikkel na 'n gewas ✓/tumors/vergroeisels/swelsels. (3)

Twee soorte gewasse/tumors

Nie-kwaadaardige ✓ tumor en 'n kwaadaardige ✓ tumor

By 'n nie-kwaadaardige tumor, versprei die selle nie na ander dele van die liggaam nie ✓

Daarom is dit nie kankerselle nie ✓

By 'n kwaadaardige tumor hou die selle nie op groei nie ✓

Dit versprei en neem belangrike organe in ✓

Sommige kankerselle kan afbreek ✓, die bloed- ✓ en limfstelsel ✓ binnegaan

En sodoende word die kankerselle na alle dele van die liggaam versprei ✓ (4)

Oorsake van kanker

Rook van sigarette ✓

Bestraling ✓ van die son, X-strale

Sekere geprosesseerde voedsel ✓ bv. gemorskos, kos wat in vet /olie gebraai is (enige ander geskikte voorbeeld)

Asbes ✓

Insekdoders ✓

Besoedelingstowwe ✓ bv. industriële afval, mynbou, motoruitlaatgasse (enige ander geskikte voorbeeld)

(Enige 4) (4)

Behandeling van kanker

Biopsie ✓ – Wanneer 'n stukkie weefsel verwyder ✓ en ondersoek word om vas te stel of dit kankeragtig ✓ is

Chirurgie ✓ – Tydens 'n operasie word die gewas verwyder voordat dit begin versprei ✓

Radioterapie ✓ – Behels die gebruik van bestraling/ hoë energie X-strale word gebruik om die kankerselle te vernietig ✓

Chemoterapie ✓ – Behels die gebruik van verskillende chemiese stowwe en medisyne om die kankerselle te vernietig ✓

Sutherlandia ✓ / Kankerbossie – Is 'n inheemse plant wat gebruik kan word vir die behandeling van kanker ✓

(Enige 3 x 2) (6)

Inhoud (17)

Sintese (3)

(20)

ASSESSERING VAN DIE AANBIEDING VAN DIE OPSTEL

Kriteria	Uitbreiding	Punt
Relevansie (R)	Slegs inligting oor kanker, tipe gewasse, oorsake en behandeling is verskaf. (geen irrelevante inligting is genoem nie)	1
Logiese volgorde (L)	Die inligting oor vorming van kanker, oorsake en behandeling daarvan is in 'n logiese volgorde aangebied.	1
Volledigheid (C)	Al die nodige feite oor kanker is genoem. Die volgende minimum punte moet behaal wees: - 5/7 vir die vorming van kanker en tipes gewasse - 3/4 vir die oorsake van kanker - 4/6 vir die behandeling van kanker	1

TOTAAL AFDELING C: 20
GROOT TOTAAL: 150